

Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (FRDO)

Advies over een ontwerp-KB inzake batterijen en accu's, alsook afgedankte batterijen en accu's en tot opheffing van het koninklijk besluit van 17 maart 1997 inzake batterijen en accu's die gevaarlijke stoffen bevatten)

- gevraagd door de minister van leefmilieu, mijnheer Paul Magnette, in een brief ontvangen op 14 maart 2008
- voorbereid door de werkgroep productnormen
- goedgekeurd door de Algemene Vergadering van de FRDO op 22 april 2008 (zie bijlage 2)¹
- de oorspronkelijke taal van dit advies is het Nederlands

1. Situering adviesvraag

- [1] Batterijen en accu's worden gereguleerd door een Europese richtlijn². Zij bevatten immers zware metalen als kwik, lood en cadmium die in de afvalfase gevaarlijk zijn voor de menselijke gezondheid en voor het leefmilieu. Een verbod geldt om bepaalde batterijen en accu's op de markt te brengen die een zekere hoeveelheid zware metalen (kwik cadmium) bevatten. Ook moeten lidstaten programma's opzetten om batterijen en accu's in te zamelen voor recyclage.
- [2] Deze richtlijn is in Belgisch recht omgezet door het KB van 17 maart 1997. Aangezien de doelstellingen van de richtlijn om het milieu te beschermen tegen het storten of verbranden van lege batterijen en accu's niet volledig zijn verwezenlijkt³, heeft een nieuwe richtlijn een stringenter kader opgelegd om de vervuiling door batterijen en accu's van het milieu te voorkomen. Richtlijn 2006/66/EG van 6 september 2006 inzake batterijen en accu's, alsook afgedankte batterijen en accu's en tot intrekking van richtlijn 91/157/EEG, heeft ondermeer een ruimer toepassingsgebied en legt minimale recyclagedoelstellingen op.
- [3] Deze richtlijn moet in Belgisch recht zijn omgezet tegen 26 september 2008. De bepalingen uit de richtlijn die tot de federale bevoegdheid behoren, zijn omgezet in een ontwerp-KB, waarover minister van leefmilieu, Paul Magnette, spoedadvies⁴ vraagt binnen een maand.
- [4] De vertegenwoordiger van de minister heeft meegedeeld dat het ontwerp-KB reeds werd voorgelegd aan:
- de gewestelijke afvaladministraties
 - FOD Economie, dienst Productnormen

¹ Heeft zich onthouden voor het hele advies: R. Ceulemans, E. Zaccà (vertegenwoordigers van de wetenschappelijke milieus).

² Richtlijn 91/157/EEG

³ "Alleen Oostenrijk, België, Frankrijk, Duitsland, Nederland en Zweden hebben momenteel een nationaal systeem voor de inzameling van alle soorten afgedankte batterijen voor recycling. Bijna de helft van alle draagbare batterijen, die in 2002 in de 15 lidstaten van de EU werden verkocht, werd uiteindelijk verbrand of als afval gestort." (uit de toelichting bij door het bemiddelingscomité goedgekeurde gemeenschappelijke ontwerp tekst van de richtlijn van het Europees Parlement en de Raad inzake batterijen en accu's, alsook afgedankte batterijen en accu's en tot intrekking van Richtlijn 91/157/EEG)

⁴ Conform artikel 19, § 1 van de Wet van 21 december 1998 betreffende de productnormen ter bevordering van duurzame productie- en consumptiepatronen en ter bescherming van het leefmilieu en de volksgezondheid.

- de sector: Bebat, het beheersorganisme voor afvalloodstartbatterijen (Recybat) en de Federatie van de Elektriciteit en de Elektronica (FEE).

2. Federale wetgeving inzake batterijen en accu's

- [6] Het KB inzake batterijen en accu's die gevaarlijke stoffen bevatten van 17 maart 1997, gewijzigd door het KB van 20 augustus 2000⁵, verbiedt het op de markt brengen van batterijen met meer dan 5 ppm kwik. Uitzondering hierop vormen de knooppellen. Deze mogen niet meer dan 2 gewichtsprocent kwik bevatten. De minister van leefmilieu moet programma's opstellen met het oog op het verminderen van zware metalen in batterijen en accu's, het bevorderen van het op de markt brengen van dergelijke producten, en het bevorderen van onderzoek naar de vermindering of de vervanging van de gevaarlijke stoffen in batterijen en accu's. Met dit besluit werd de Europese richtlijn 98/101/EG van 22 december 1998 vertaald in federale wetgeving.
- [7] De gewone wet tot vervollediging van de federale staatsstructuur van 16 juli 1993 regelt de zogenaamde ecotaksen. Deze wet stelt batterijen, op kwikoxide batterijen na, vrij van de taks, vastgelegd op 0,5 €, wanneer een systeem van statiegeld of retourpremies of een ophaal- en recyclagesysteem van gebruikte batterijen (inclusief herlaadbare batterijen en loodaccu's) wordt opgezet. In dit geval is de vrijstelling afhankelijk van het halen van inzameldoelstellingen. In het kader van deze wet werd op 21 augustus 1995 de vzw BEBAT⁶ opgericht. BEBAT heeft tot doel alle types gebruikte accu's en batterijen te verzamelen om ze opnieuw een nuttige toepassing te geven. Deze organisatie werkt in de drie gewesten⁷ en staat onder toezicht van de federale overheid en de gewesten. Het systeem wordt gefinancierd door een inzamel- en recyclagebijdrage ten laste van de consument ten bedrage van 0,1239 € per batterij⁸. In 2002 moet 60% van de geproduceerde batterijen ingezameld worden, in 2003 62,5% en in 2004 en volgende jaren 65%. Alle opgehaalde batterijen moeten een aangepaste verwerking krijgen of worden gerecycleerd met de best beschikbare technische mogelijkheden die economisch haalbaar zijn overeenkomstig de regionale wetgevingen inzake de behandeling van afvalstoffen.

3. Richtlijn 2006/66/EG van 6 september 2006 inzake batterijen en accu's, alsook afgedankte batterijen en accu's en tot intrekking van richtlijn 91/157/EEG

- [8] De bepalingen uit de richtlijn inzake het gehalte aan zware metalen en inzake markering (art. 4, 6 en 21) zijn harmonisatiemaatregelen. Ze steunen immers op rechtgrondslag art. 95, 1 van het Verdrag tot oprichting van de EG, dat wil zeggen dat de lidstaten er in beginsel niet kunnen van afwijken. De andere artikelen zijn "minimum-"bepalingen dat wil zeggen dat ze een minimaal gemeenschappelijk beschermingsniveau vaststellen waardoor striktere maatregelen door de lidstaten toegestaan zijn.

4. Het voor advies voorgelegde ontwerp-KB

- [9] Onderstaande tabel geeft weer op welke manier het ontwerp-KB de bepalingen van de richtlijn omzet.

⁵ De raad heeft advies uitgebracht over dit ontwerp-KB op 14 december 1999 (http://www.frdo.be/DOC/pub/ad_av/1999/1999a12n.pdf).

⁶ Meer informatie is te vinden op www.bebat.be

⁷ Tussen de drie gewesten en het Fonds Ophaling Batterijen (vzw BEBAT) loopt sinds 17 juni 1997 een protocolovereenkomst over de selectieve inzameling en verwerking van gebruikte batterijen.

⁸ Koninklijk besluit van 22 november 2002 tot wijziging van het koninklijk besluit van 16 april 1996 tot vaststelling van de verzamel- en recyclagebijdrage van de batterijen in het kader van de milieutaksen.

artikel/onderwerp uit ontwerp-KB	omzetting	art. uit richtlijn 2006/66/EG
art.1 algemene omzettingbepaling		
Hoofdstuk 2 Onderwerp en toepassingsgebied		
Art.2 §1 verbodsbepaling op de markt brengen batterijen en accu's	neemt letterlijk over	Art.1, 1e punt onderwerp
Art.2 §2 toepassingsgebied	neemt letterlijk over, mits omzetting wetgevende bepalingen	Art.2 1e lid toepassingsgebied
Art.2 §3 toepassingsgebied : uitgesloten categorieën	neemt letterlijk over	Art.2 2e lid toepassingsgebied
Hoofdstuk 3 Definities		
Art. 3 definities "batterij" of "accu", "batterijpak", "draagbare batterij of accu", "knoopcel", "autobatterij of -accu", "industriële batterij of accu", "verwerking", "apparaat", "producent", "distributeur", op de markt brengen", "economische actoren", "draadloos elektrisch gereedschap". Geeft definitie van "minister"	neemt letterlijk over, mits omzetting wetgevende bepalingen (neemt niet over definities van "recycling" en "verwijdering")	Art.3 definities
Hoofdstuk 4 op de markt brengen		
Art. 4 verbod inzake kwikgehalte	neemt letterlijk over	Art.4 1e lid punt a) en 2e lid verbodsbepalingen
Art. 5 verbod inzake cadmium	neemt letterlijk over	Art.4 1e lid punt b) en 3e lid verbodsbepalingen
Art.6 Minister staat in voor bevordering onderzoek en verbetering milieuprestaties	omzetting	Art.5 verbetering van de milieuprestatie
Art.7 fabrikanten staan in voor ontwerp en gebruiksaanwijzing	omzetting	Art. 11 uithaling van afgedankte batterijen en accu's
Art.8 symbool doorgestreepte vuilnisbak	neemt letterlijk over	Art. 21 leden 1, 4 en 5 markering
Art.9 chemisch symbool metalen	neemt letterlijk over	Art. 21 leden 3 markering
Art.10 zichtbaarheid symbolen	neemt letterlijk over	Art. 21 lid 6 markering
Art.11 producenten vermelden capaciteit	omzetting	Art. 21 lid 2 markering
Art.12 §1 en §2 producenten informeren eindgebruikers door middel van voorlichtingscampagnes, in overleg met FOD Volksgezondheid	omzetting	Art. 20 lid 1 en 2 informatie door de eindgebruikers
Art. 12 §3 distributeurs informeren over de mogelijkheid van inlevering	neemt letterlijk over	Art. 20 derde lid

5. Algemene appreciatie van het ontwerp-KB

- [10] De raad stelt vast dat de meeste bepalingen letterlijk uit de Europese richtlijn worden overgenomen (zie voorgaande omzettingstabel).
- [11] Volgens de richtlijn moeten de lidstaten onderzoek bevorderen over de algehele milieuprestaties van de batterijen en accu's gedurende hun hele levenscyclus en moeten ze verbeteringen daartoe aanmoedigen (art. 5 richtlijn). Het ontwerp-KB legt deze opdrachten bij de Minister van leefmilieu (art. 6 ontwerp-KB). De raad hecht veel belang aan het verbeteren van de milieuprestaties over de hele levenscyclus van deze producten, zowel om milieudruk te voorkomen (preventie) als om deze te reduceren. De productie van batterijen vereist veel energie en een grote hoeveelheid niet hernieuwbare grondstoffen⁹. De doelstelling van de richtlijn bestaat er in om door recycling van de bestanddelen (kwik, nikkel, cadmium, lood, zink, mangaan, kobalt, zilver...) deze opnieuw te kunnen aanwenden in productieprocessen. Dit draagt bij tot ontkoppeling, wat inhoudt dat we economisch groeien zonder in eenzelfde mate hulpbronnen te gebruiken en het milieu te belasten.
- [12] Volgens het KB van 17 maart 1997 is de minister van leefmilieu reeds bevoegd om onderzoek te bevorderen en verbeteringen aan te moedigen. (zie par. [6]) De raad vindt het nuttig dat de overheid (dienst productbeleid van de FOD Volksgezondheid) een evaluatie maakt over de huidige maatregelen ter zake en over hoe deze zoned kunnen worden versterkt.
- [13] De eindgebruikers moeten volledig worden ingelicht (art. 20 richtlijn) over
- de potentiële effecten van in batterijen en accu's gebruikte stoffen op het milieu en de menselijke gezondheid,
 - de wenselijkheid dat afgedankte batterijen en accu's niet als ongesorteerd stedelijk afval worden weggegooid, en dat wordt deelgenomen aan de gescheiden inzameling ervan, teneinde de verwerking en recycling te vergemakkelijken,
 - de voor hen beschikbare inzamelings- en recyclingsystemen,
 - hun rol bij de recycling van afgedankte accu's en batterijen,
 - de betekenis van het symbool van de doorgestreepte vuilnisbak op wieltjes, en van de chemische symbolen Hg, Cd en Pb.
- Het ontwerp-KB bepaalt dat de producenten hiervoor moeten instaan, in het bijzonder door middel van voorlichtingscampagnes. Ze nemen daartoe jaarlijks initiatieven, individueel of gezamenlijk en in overleg met het Directoraat-Generaal Leefmilieu van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu.
- [14] De raad vindt het belangrijk dat de consumenten hierover worden ingelicht. België scoort Europees goed wat betreft de inzamelingspercentages (zie bijlage 1) . De Belgische burger is blijkbaar reeds goed vertrouwd met de BEBAT-inzamelpunten van batterijen bij de distributeurs. De raad vindt het in het bijzonder nuttig dat de burger ook geïnformeerd wordt over volgende onderwerpen:
- de beschikbare technologieën voor particuliere toepassingen, tezamen met hun respectievelijke voor- en nadelen,
 - de potentiële effecten van de in batterijen en accu's gebruikte stoffen voor gezondheid en leefmilieu,
 - de kans op blootstelling of blootstellingsscenario's,
 - de recyclagetoepassingen van zware metalen uit batterijen,

⁹ "Alles over batterijen in 27 vragen", Brussels observatorium voor duurzame consumptie, www.observ.be

- de aanwending door Bebat van de inzamel- en recyclagebijdrage betaald door de consument zoals geregeld door het KB van 22 november 2002 (zie par. [7]),

De motivatie van mensen om in te zamelen zou hierdoor verhoogd kunnen worden. Dit kan hen ook sensibiliseren om batterijen op een meer doordachte manier te gebruiken, bijvoorbeeld door vooral heroplaadbare batterijen te gebruiken¹⁰.

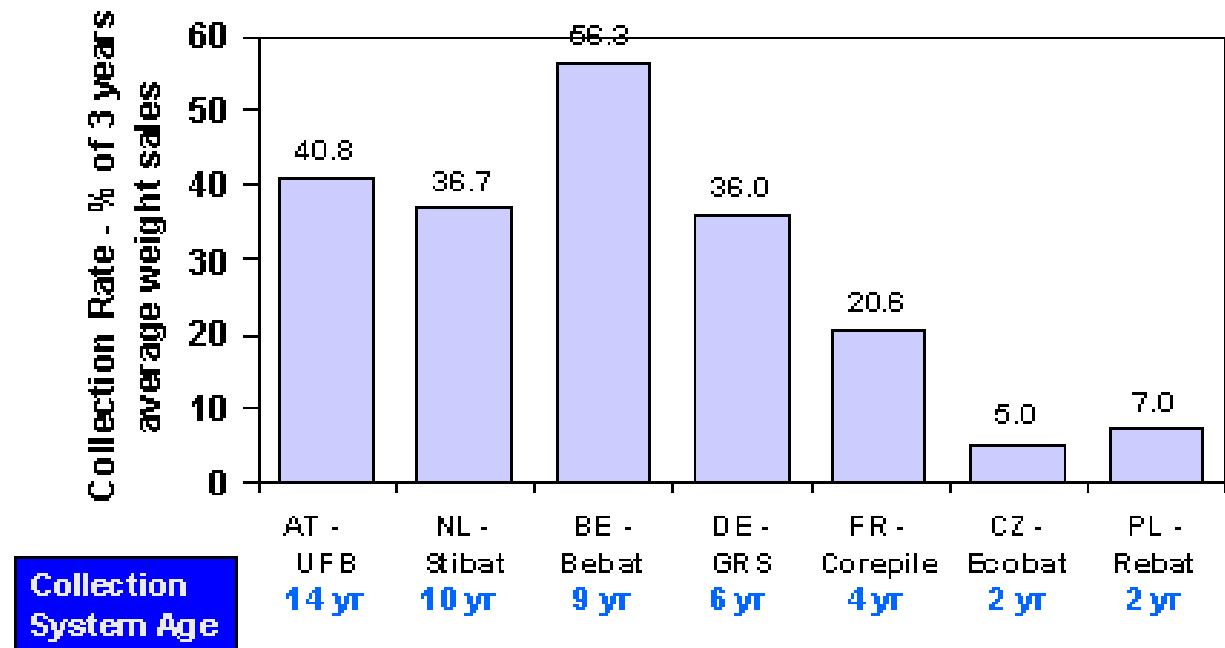
- [15] De raad meent dat de federale overheid er met communicatiedeskundigen moet over nadenken hoe deze jaarlijkse voorlichtingscampagnes het best worden aangepakt. Misschien is het nuttig deze informatiecampagne te stroomlijnen met andere campagnes die in het kader van duurzame ontwikkeling worden gevoerd. De raad verwijst hierbij naar een aanbeveling die hij heeft gedaan in zijn advies over communicatie inzake duurzame ontwikkeling¹¹: *“Omdat er zoveel diversiteit is onder de overheidsactoren die op verschillende niveaus moeten communiceren over duurzame ontwikkeling en omdat er ook rekening moet worden gehouden met het gebrek aan communicatiedeskundigheid bij hen, vindt de raad dat het zeker interessant en nuttig zou zijn om een kleine communicatie-cel te creëren. Deze communicatie-cel zou dan de taak hebben om op verzoek voorafgaande adviezen te geven (die uiteraard niet bindend zijn) over boodschappen die in het kader van overheidsinitiatieven betreffende duurzame ontwikkeling worden genomen. Deze cel zou een externe, afstandelijke visie bieden met het oog op een voortdurend streven naar coherentie in de overheidscommunicatie over duurzame ontwikkeling. (...)”*.

¹⁰ Uit een studie die de LCA vergeleek van nikkelmetaalhydridebatterijen (Ni-MH), die heroplaadbaar zijn, met niet-oplaadbare alkalinebatterijen, blijkt de eerste soort batterijen milieuvriendelijker te zijn. (http://www.actu-environnement.com/ae/news/ACV_piles_uniross_3826.php4, zie ook: <http://etrebienchezsoi.edf.fr/107557i/Bleu-Ciel-dEDF-Etre-Bien-Chez-Soi/Electricite-en-pratique/Piles-jetables-piles-rechargeables-quel-impact-sur-lenvironnement-Y.html>)

¹¹ Advies over het communicatiebeleid van de Federale overheid inzake duurzame ontwikkeling (2007a06n): http://www.frdo.be/DOC/pub/ad_av/2007/2007a06n.pdf

Bijlage 1 De inzamelingspercentages in de Europese lidstaten die in zeven Europese landen werden bereikt in 2004¹²

¹² bron: <http://www.epbaeurope.net/recycling.html>

Bijlage 2. Goedkeuring op 22 april 2008 door de stemgerechtigde leden van de algemene vergadering via schriftelijke stemprocedure

- 2 van de 4 voor- en ondervoorzitters:
T. Rombouts, A. Panneels
- geen van de 6 vertegenwoordigers van de niet-gouvernementele organisaties voor milieubescherming
- 3 van de 6 vertegenwoordigers van de niet-gouvernementele organisaties voor ontwikkelingssamenwerking:
B. Bode (Broederlijk Delen), A. Heyerick (VODO), B. Vanden Berghe (11.11.11); O. Zé (CNCD)
- de 2 vertegenwoordiger van de niet-gouvernementele organisaties die de belangen van verbruikers verdedigen:
Catherine Rousseau (CRIOC), Christian Rousseau (Test-Achats)
- 4 van de 6 vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties:
J. Decrop (CSC), C. Rolin (CSC), D. Van Daele (FGTB), V. Van Hemelen (CGSLB)
- 5 van de 6 vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties:
I. Chaput (Fedichem), A. Nachtergaele (Federatie Voedingsindustrie), M.-L. Semaille (Fédération Wallonne de l'Agriculture, P. Vanden Abeele (Unizo), O. Van der Maren (FEB)
- de 2 vertegenwoordigers van de energieproducenten:
H. De Buck (Electrabel), F. Schoonacker (SPE)
- 4 van de 6 vertegenwoordigers van de wetenschappelijke milieus:
M. Carnol (ULiège), L. Helsen (KULeuven), D. Lesage (UG), J.-P. van Ypersele (UCL)

Totaal: 23 van de 38 stemgerechtigde leden hebben het advies goedgekeurd

Opmerking: *Bij de voor- en ondervoorzitters, bij de organisaties voor ontwikkelingssamenwerking en bij de werknemersorganisaties is er één vertegenwoordiger nog niet aangeduid.*

Vergaderingen ter voorbereiding van dit advies

De werkgroep productnormen bracht het advies tot stand via schriftelijk overleg.

Personen die meewerkten aan de voorbereiding van dit advies

Stemgerechtigde leden en hun vertegenwoordigers

- Mevr. Birgit FREMAULT (VBO)
- Mevr. Lieve HELSEN (KULeuven)
- Mme Anne PANNEELS (FGTB)
- Dhr Joost VAN DEN CRUYCE (OIVO)

Wetenschappelijke raadgevers en uitgenodigde experts

- Prof. Luc LAVRYSEN (UGent, voorzitter van de werkgroep productnormen)
- Mevrouw Delphine MISONNE (Facultés Universitaires Saint Louis, vice-présidente du groupe de travail normes de produits)

Niet-stemgerechtigde leden en hun vertegenwoordigers

Secretariaat

S. Hugelier